

Grænser for turisme?

Udarbejdet af Nationalpark Vadehavet
i samarbejde med Syddansk Universitet
og Friluftsrådet

Konferencenotat 2020

Indhold

1. Program for webinaret "GRÆNSER FOR TURISME?"	3
2. Informatoner	4
2.1 Oplægsholdere	4
2.2 Deltagere	5
2.3 Wordcloud.....	5
3. Formål	6
4. Output fra dagens diskussioner.....	6
4.1 Gæstestyring	7
4.2 Kommunikation	7
4.3 Bidrag til naturbeskyttelse	8
4.4 Lokal planlægning med afsæt i en national strategi	9
5. Hvad så nu?.....	10
6. Det videre forløb	11

1. Program

- 09.30 – 09.40 **Velkomst**
v/ Janne Liburd, Bestyrelsesformand for Nationalpark Vadehavet og Niels-Christian Levin Hansen, formand for Friluftsrådet
- 09.40 – 10.10 **Er der grænser for turisme?**
- Hvad er bæredygtig turismeudvikling? v/ Janne Liburd, professor ved Institut for Design og Kommunikation, SDU
 - Sustainable Tourism v/ Carol Ritchie, executive director, Europarc Federation
- 10.10 – 10.30 Break-out diskussioner i grupper og opsummering i plenum
- 10.30 – 11.00 **Gæstestyring**
- Gæstestyring i Naturpark Amager v/ Jes Aagaard, Naturstyrelsen Region Hovedstaden
 - Development and strategy for visitor management in Söderåsens Nationalpark v/ Jesper Witzell, Nationalparkchef
- 11.00 – 11.20 Break-out diskussioner i grupper og opsummering i plenum
- 11.20 – 11.50 **Naturudvikling og turismeudvikling**
- Turismeudviklingsperspektiv på bæredygtig naturudvikling v/ Marco Berentz, partner i Norrøn
 - Naturudviklingsperspektiv på bæredygtig turismeudvikling v/ Katherine Richardson, professor, Københavns Universitet og formand i bestyrelsen for Aage V. Jensen Fonde
- 11.50 – 12.10 Break-out diskussioner i grupper og opsummering i plenum
- 12.10 - 12.30 **Opsamling og afrunding**
Vidensindsamling og "hvad så nu?"
v/ Nationalpark Vadehavet og Friluftsrådet
- 12.30 **Tak for i dag**

2. Informationer

2.1 Oplægsholdere

NIELS CHRISTIAN LEVIN

Formand for Friluftsrådet. Medlem af Det Miljøøkonomiske Råd.

JANNE LIBURD

Professor ved Institut for Design og Kommunikation, Syddansk Universitet. Centerleder for Center for Turisme, Innovation og Kultur. Bestyrelsesformand i Nationalpark Vadehavet.

CAROL RITCHIE

Direktør i Europarc Federation.

JES AAGAARD

Naturvejleder og biolog, Naturstyrelsen. Medlem af Det Dyreetiske Råd.

MARCO BERENTHZ

Partner i arkitektfirmaet NORRØN. Bestyrelsesmedlem i Akademisk Arkitektforening.

KATHERINE RICHARDSON

Professor ved Center for Makroøkologi, Evolution og Klima, Københavns Universitet. Leder af Sustainability Science Centre. Formand i bestyrelsen for Aage V. Jensen Fonde

Oplægsholdernes præsentationer fra webinarret kan tilsendes.

2.2 Deltagere

Der var ca. 80–90 deltagere online under hele med på webinar. Størstedelen af deltagere var med under hele webinar.

I dette konferencenotat henvises der til tilbagemeldinger, som vi har modtaget uopfordret og til tilbagemelding fra deltagere, som vi selv har taget kontakt til efter webinar for at få deres syn på webinar form, faglighed og relevans.

2.3 Wordcloud

Wordclouden er dannet på basis af de noter, der er modtaget fra alle gruppediskussionerne på dagen.

3. Formål

Formålet med webinarret var at sætte fokus på, hvordan man kan forene behovet for at beskytte særlig natur og den hastigt voksende interesse blandt borgere og turister, der gerne vil ud og opleve naturen. Ønsket var at sætte fokus på langsigtet bæredygtighed og få perspektiver, problemer og muligheder frem i lyset. Ved at bringe indsigt i eksisterende erfaringer og blive inspireret af ny viden var målet, at vi sammen, og hver for sig, sætter gang i en mere bæredygtig turismeudvikling.

Og der synes at være et stort behov for at få sat gang i debatten, da der efter webinarret har været mange positive tilbagemeldinger.

“Tak for et godt webinar! Det var fedt at få løftet diskussionen om bæredygtig turisme op på et højere fagligt niveau. Det er der behov for. Tak for det!”

“Tusind tak for et meget værdifuldt møde”

“Tak for gode, konkrete og yderst relevante oplæg og diskussioner”

4. Output fra dagens diskussioner

Webinarret bestod af oplæg og gruppediskussioner. Alle oplæg sendes til deltagerne sammen med dette notat. Der var tre gruppesessioner, hvor alle grupper fik samme spørgsmål at diskutere ud fra, som tog udgangspunkt i de oplæg, der var. Efter hver gruppesession blev gruppens væsentligste diskussionspunkter sendt til arbejdsgruppen. Tilbagemeldingerne fra alle grupper er gennemgået og kogt ned til følgende nedslag, som viste sig at være gennemgående for dagens diskussioner. Nedenstående er derfor ikke et udtryk for Nationalpark Vadehavet, Syddansk Universitet eller Friluftsrådets holdninger, men udelukkende et sammendrag af deltagernes synspunkter.

4.1 Gæstestyring

Gæstestyring fyldte meget i gruppediskussionerne. Der blev talt meget om, at der er et behov for at skabe begrænsninger i adgangen til naturområder, der er særligt sårbare og at det derfor er nødvendigt at udvikle faciliteter, der kan styre gæsternes adfærd.

Begrænsningerne må ikke forstås som forbud, da forbud er negativt ladet. Og man skal passe på, at debatten om begrænsninger ikke får skabt et narrativ om, at naturen er forbudt.

Der skal opfordres til positiv adfærd. Man skal derfor arbejde på, hvordan man kan fordele de besøgende og styre dem de steder hen, som kan holde til det. Så man på den måde freder nogle naturområder i perioder om året. Det kan være, at nogle områder kun skal være tilgængelige sammen med guider, eller at der etableres stisystemer, hvor nogle stier må benyttes hele året og andre kun må benyttes på bestemte tider af året.

For at kunne håndtere gæsternes adfærd og styre dem, er det nødvendigt med samarbejde på tværs af kommuner og destinationer og der skal være en vilje til at gennemføre begrænsninger, for mulighederne og redskaberne er til stede.

“Rekreativ infrastruktur og besøgssteder kan bidrage til at skabe steder, som tiltrækker gæster og friholder mere sårbare områder.”

4.2 Kommunikation

En måde at styre gæsterne på er gennem kommunikation. Mange turister tager derhen, hvor andre er. Derfor kan man arbejde med gæstestyring ved at undlade at fremhæve særlige naturområder i sin kommunikation på tidspunkter, hvor området har brug for “pause”. Man kan skrue ned for synligheden af nogle områder og op for andre i markedsføringen, og på den måde forsøge at tiltrække gæster til de områder, man ønsker.

I grupperne blev der også talt om, at det vigtigste ved begrænsninger og gæstestyring er, at folk skal kunne forstå det. Det er derfor vigtigt, at der er fokus på klar og målrettet kommunikation. Og man skal arbejde med forskellig kommunikation til forskellige målgrupper.

Der er behov for større fokus på dem, der ikke er vant til at færdes i naturen. Manglende kendskab til regler og lokale bestemmelser om færdslen i naturen kan medføre en u hensigtsmæssig adfærd. For manges vedkommende er det også et udtryk for, at man ikke er vant til at komme i naturen og derfor ikke er opmærksom på, hvilke hensyn der skal tages og hvordan man kan få de bedste oplevelser i området. Denne målgruppe har behov for en særlig formidlingsindsats.

Der er også behov for at skabe et godt værtsskab, hvor formidling af naturen får større fokus. Gæster og lokale borgere skal lære mere om naturen, og det er ikke nok med skilte og foldere. Hvis man kan lære gæster og lokale mere om naturen og dens tilstand og om begrænsninger og muligheder, er der større chance for, at de også passer på naturen. Tidligere var fokus på at få folk ud i naturen. Nu skal fokus være at få folk til at lære og forstå naturen.

“Læringsproblematikken er afgørende. Det er ikke nok med skilte og foldere. Vi skal sikre os, at folk forstår budskaberne.”

“Vækst er ikke den eneste parameter vi skal gå efter i målingen af succes – problemet er uvidenhed ikke modvilje”

4.3 Bidrag til naturbeskyttelse

For at styrke formidlings- og beskyttelsesindsatsen blev der i mange grupper diskuteret behovet for at skabe et bredere økonomisk grundlag for naturbeskyttelse.

Men hvor skal pengene komme fra? Det var der flere holdninger til i grupperne. Men mange pegede på, at et samarbejde med turisterhvervet kan være afgørende, hvor man er sammen om at løfte opgaven. Naturen tiltrækker turister og er med til at skabe gode oplevelser, som turisterhvervet kan markedsføre sig på. Derfor skal de være med til at pleje og beskytte naturen sammen med organisationer og kommuner.

Turismeskatter eller turtaktser nævnes af flere, som en måde at kanalisere penge over til naturpleje og naturbeskyttelse på gennem turisterhvervet.

“Hvordan får vi kanalisere de penge, som turisterne ligger i lokale erhverv over i de tiltag, der kan understøtte naturen?”

En anden måde hvorpå turisterhvervet kan bidrage til naturbeskyttelse på, er ved at inddrage turisterne i destinationens bæredygtige tiltag. Man kan inddrage turisterne i genoprettelse, oprensning, vedligeholdelse, affaldsindsamling, genopbygning af diger og hegn, skiltning af stier m.v. Der er en stigende efterspørgsmål fra turister, der gerne vil være med til at gøre en forskel hos den destination, de besøger. Der er mange eksempler på, hvordan aktører involverer turister i naturpleje.

4.4 Lokal planlægning med afsæt i en national strategi

På dagen var der også stort fokus på, hvordan man kan styrke bæredygtig turismeudvikling og sikre en langsigtet strategi. Mange gruppediskussionerne gik på, at der er behov for at løfte problematikkerne op på et nationalt niveau og sikre en samlet national strategi og nationale initiativer, som har mindre fokus på erhvervet og mere fokus på bæredygtig turismeudvikling. Men den nationale strategi skal tage afsæt i de differentierede naturområder der er og tage højde for lokale spilleregler.

Der er forskellige tilgange, greb og planer for bæredygtig turismeudvikling for hver destination og derfor er lokal planlægning afgørende. Der skal skabes lokalt ejerskab og lokal opbakning for at lykkes med bæredygtig udvikling. Men man skal diskutere, hvorvidt det der er godt for turisme det også er godt for lokalsamfundet. Der blev talt om, at udgangspunktet skal være lokal udvikling og ikke sektorudvikling. Den lokale udvikling skal være bæredygtig og dernæst skal man definere, hvordan turisme skal indgå i den lokale udviklingsstrategi og understøtte den lokale bæredygtighedsstrategi.

“Planlægning er nødvendig. Hvis naturen var en by, ville den være gennemreguleret med stærk fysisk og strategisk planlægning, og løsninger på tendenser til ‘propper’, flaskehalse og nedslidning.”

“Lokalt ansvar er svært fordi den nationale strategi har et ensidigt fokus på erhvervet, og end ikke nævner bæredygtighed.”

5. Hvad så nu?

Formålet med webinarret var at sætte gang i debatten om bæredygtig turismeudvikling. Gennem oplæg og de efterfølgende gruppediskussioner blev både udfordringer og muligheder italesat og flere perspektiver på bæredygtig udvikling blev fremhævet og diskuteret.

Udfordringen på dagen var at nå frem til en forpligtelse på, at nu gør vi noget. Det er ofte nemt at blive enige om, at der er behov for løsninger og strategier, men udfordringen er, at forpligte sig til at gøre noget.

Efter webinarret har vi derfor fulgt op på, hvad deltagerne har taget med sig fra webinarret af viden eller initiativer, som de kan implementere i deres organisation/virksomhed eller tænke ind i nye projekter.

Særligt fremhæver flere, at de har fået mere viden og inspiration til, hvordan man kan arbejde med bæredygtig turismeudvikling både i virksomheder, destinationer, organisationer og i undervisningssammenhænge. Også indsigten i andres udfordringer blev fremhævet som et vigtigt output.

“Det gav stof til eftertanke - at der er en del udfordringer, vi skal tænke over i forbindelse med de her udfordringer vi har. Det kan nogen gange være svært for en destination at sætte sig ind i de udfordringer, der er ude i “real life” og bare fokusere på at sælge. Så det var super godt!”

Diskussionerne om ansvarlighed og gæstestyring blev også fremhævet som væsentlige aspekter, som flere har taget til sig og med sig. Helårsturisme, zonerig, knudepunkter, ansvar og naturbeskyttelse var

gennemgående temaer, som flere ønsker at arbejde mere med ligesom målrettet formidling og identitetsskabende fortællinger også anses som et centralt indsatsområde fremadrette.

En deltager melder tilbage, at webinarret gav indsigt, som allerede er omsat i praksis.

“Jeg har allerede benyttet noget af min nyerhvervede indsigt i forbindelse med etableringen af et nyt naturprojekt”.

6. Det videre forløb

Tilbagemeldingerne på webinarret har været særdeles positive og flere indikerer, at der er behov for endnu mere videndeling omkring bæredygtig turismeudvikling og endnu flere eksempler på initiativer. Og flere efterspørger allerede nu en opfølgende konference. Debatten omkring bæredygtig turismeudvikling skal fortsætte.

Arbejdsgruppen bag webinarret, Nationalpark Vadehavet, Syddansk Universitet og Friluftsrådet fortsætter debatten sammen i et samarbejde blandt nationalparker og naturparker, hvor formålet blandt andet er at arbejde med parkernes tilgange til bæredygtig turismeudvikling, italesætte konkrete initiativer m.v. Projektet gennemføres i løbet af de første 6 måneder af 2021.

Projektets resultater leder frem mod en ny konference i 2021, der bygger videre på dette års webinar, hvor omdrejningspunktet bliver handlings- og løsningsorienteret. Så sæt allerede nu kryds i kalenderen den 11. november 2021.